

”FRÖKEN! KAN DU HJÄLPA MIG ATT TA NER DEN DÄR LEKSAKEN?”

Förskolepersonals beskrivning på om de utformar förskolans inomhusmiljö
samt barns materialtillgång utifrån barns förutsättningar och behov

HAYAT ABDU OCH MARTINA LINDQVIST

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation
Pedagogik
Självständigt arbete – förskolepedagogiskt område
Grundnivå, 15 hp.

Handledare: Mia Heikkilä
Examinator: Anette Sandberg
VT 2018

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Akademien för utbildning	SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE	
kultur och kommunikation	PEA 079	15 hp
	VT	2018

SAMMANFATTNING

Hayat Abdu och Martina Lindqvist

”FRÖKEN! KAN DU HJÄLPA MIG ATT TA NER DEN DÄR LEKSAKEN?”

Förskolepersonals beskrivning på om de utformar förskolans inomhusmiljö samt barns materialtillgång utifrån barns förutsättningar och behov

”Miss, can you help me take that toy down?”

2018

Antal sidor: 29

Förskolans verksamhet är barns arena där alla barn har rätt att på ett jämlikt sätt främjas i deras utveckling och lärande. Studiens syfte är att undersöka om och hur förskolepersonal utformar förskolans inomhusmiljö samt barns materialtillgång utifrån alla barns förutsättningar och behov. Studien är baserad på en kvantitativ enkätundersökning med kvalitativa inslag som riktar sig till förskolepersonal, där vi utgått från 40 respondenters svar. I relation till det sociokulturella perspektivet har resultatet analyserats utifrån förskolepersonals perspektiv. I resultatet framgick det att miljön är betydande för barns utveckling och lärande samt att jämlikhet i relation till förskolans inomhusmiljö och

materialtillgång är en komplex fråga. Slutsatsen är att om förskolepersonal ska kunna utforma inomhusmiljön samt barns materialtillgång utifrån alla barns förutsättningar och behov behöver de finna metoder och strategier som passar den aktuella barngruppen.

Nyckelord: Jämlikhet, delaktighet, inflytande, miljö, material, artefakter.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte och forskningsfrågor	2
1.1.1	Forskningsfrågor	2
1.1	Disposition	2
2	Bakgrund	2
2.1	Litteratursökning.....	3
2.2	Begreppsdefinitioner	3
2.3	Styrdokument	4
2.4	Tidigare forskning	4
2.4.1	Miljöns betydelse för barns utveckling och lärande.....	5
2.4.2	Arbetsätt och metoder för utformning av förskolans inomhusmiljö	6
2.4.3	En jämlik inomhusmiljö utformad för alla barn i förskolan.....	7
2.5	Teoretiskt perspektiv.....	10
2.5.1	Sociokulturellt perspektiv.....	10
3	Metod.....	11
3.1	Metodval	11
3.2	Urval	11
3.3	Tillvägagångssätt.....	12
3.4	Forskningsetik	13
3.5	Reliabilitet och validitet.....	13
3.6	Reflexivitet	14
4	Resultat	14
4.1	Utifrån vad alla respondenter har svarat	15
4.2	Respondenters svar utifrån barngruppens storlek	26
4.3	Respondenters svar utifrån åldersgrupp	18
5	Diskussion.....	20
5.1	Resultatdiskussion	20

5.2	Studiens slutsats	25
5.3	Metoddiskussion	25
5.4	Studiens relevans	26
5.5	Vidare forskning	26
	Referenser.....	28
	Bilaga 1 - Missivbrev	30
	Bilaga 2 - Enkätfrågor	31
	Bilaga 3 - Sammanställning av enkätundersökningen	33

1 Inledning

“Fröken! Kan du hjälpa mig att ta ner den där leksaken?” är ett av många uttryck som vi inte allt för sällan hör av barnen i förskolan när material är utom deras räckhåll. Utifrån vår erfarenhet kan vi se att det finns en variation när det kommer till barns materialtillgång, då vi både erfarit att en del förskolor har material tillgängligt på barnens nivå och förskolor som inte har det. Vi har sett att utformningen av förskolans inomhusmiljö kan vara en faktor till det, eftersom det ofta finns mer material än utrymme på barns nivå, vilket gör att material förvaras och “staplas” på höjden snarare än bredden för att det ska få plats. Vi har därför valt att undersöka hur förskolepersonal svarar på frågor angående detta för att ta reda på om jämlikhet utifrån exempelvis ålder, kön, behov och förutsättningar är en fråga som blir aktuell i utformningen av inomhusmiljön samt barns materialtillgång.

I förskolans läroplan nämns att barns behov, intresse och nyfikenhet bör ligga till grund för miljöns utformning för att främja barns utveckling och lärande. Det innebär att verksamheten inte kan utformas på samma sätt överallt utan att varje enskild förskola bör ta hänsyn till att alla barns olika förutsättningar och behov tillgodoses (Skolverket, 2016). Vidare beskriver läroplanen att förskolan ska erbjuda en miljö som är öppen, inbjudande och stimulerande. Detta för att barn ska få möjlighet att utöva varierande aktiviteter som ger utrymme för barns egna fantasi- och kreativitetsskapande samt lärande i den miljö de befinner sig i.

“Nej, spring inte inomhus!” är vanligt förekommande att förskolepersonal uttrycker, då vi uppfattat att det i förskolor är en oskriven regel att inte springa inomhus. Lärarförbundet (2004) skriver att förskolans miljö signalerar något till barnen, exempelvis kan ett stort och omöblerat rum signalera att det är tillåtet för barnen att springa och fara omkring. Därmed nämns att det är av vikt att utforma en miljö som erbjuder och lockar barnen att utöva andra former av lekar, detta kan exempelvis göras genom att skapa mindre rum i ett stort rum.

Även Åberg och Lenz Taguchi (2005) tar upp detta genom att beskriva ett exempel där förskolepersonal valde att arbeta med en ny barngrupp i en oförändrad miljö. Förskolepersonalen utgick ifrån att barngruppen var problemet och inte den oförändrade miljön. Författarna beskriver vidare att barns intressen och behov avgör hur rummen i förskolans miljö ser ut, då barnen inte fann hemvrån intressant utan kastade runt materialet.

Lärarförbundet (2004) betonar att alla förskolans utrymmen är lika viktiga att utforma och menar att vart än barnen befinner sig på förskolan ska en lustfylld tanke väckas. Miljön ska därför inte styras av förskolepersonals bekvämligheter utan miljön ska utformas och anpassas efter barns intresse samt förutsättningar och behov. En miljö där små verktyg kan förändra förskolan är av vikt då förskolans miljö bör vara utformad efter de barn som vistas på förskolan för tillfället.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Studiens syfte är att undersöka om och hur förskolepersonal utformar förskolans inomhusmiljö samt barns materialtillgång utifrån alla barns förutsättningar och behov. Vi vill med hjälp av våra forskningsfrågor få en djupare inblick i om det finns något samband mellan de målgrupper som förekommer i enkätundersökningen.

1.1.1 Forskningsfrågor

Hur beskriver förskolepersonal att barns materialtillgång är anpassad utifrån dess förutsättningar och behov i förskolans verksamhet?

Hur utformar förskolepersonal inomhusmiljön utifrån alla barns förutsättningar och behov?

1.2 Disposition

I detta avsnitt redovisas studiens disposition. Under *bakgrund* beskrivs hur vi gått tillväga i sökningen av artiklar och avhandlingar, vilket presenteras under *litteratursökningen*. Sedan följer *begreppsdefinitioner*, där studiens centrala begrepp förtydligas. Därefter följer *styrdokument* och *tidigare forskning* som är relevant för studiens ämne. Sedan presenteras det *teoretiska perspektiv* som använts i studien, där det sociokulturella perspektivet beskrivs utifrån Vygotskijs teorier (Strandberg, 2006). Perspektivet blir främst relevant i relation till studiens empiri. Vidare följer *metod* som berör *metodval*, *urval*, *tillvägagångssätt*, *forskningsetik*, samt en beskrivning kring studiens *reliabilitet*, *validitet* samt *reflexivitet*. Därefter presenteras studiens *resultat* som är en sammanställning av den empiri som samlats in. Resultatet är indelat i följande rubriker baserat på enkätundersökningens svar: utifrån all förskolepersonals svar, förskolepersonals svar utifrån barngruppens storlek och förskolepersonals svar utifrån åldersgrupp. Studiens resultat analyseras i det sociokulturella perspektivet samt styrdokument. Resultatet följs av *diskussion* som inleds med en *resultatdiskussion* där resultatet problematiseras utifrån tidigare forskning och styrdokument. Därefter följer en *metoddiskussion* där metodval och tillvägagångssätt diskuteras. Avslutningsvis redogörs *studiens relevans* i förhållande till förskolläraprofessionen och förslag på *vidare forskning*.

2 Bakgrund

Under detta avsnitt presenteras *litteratursökning*, *styrdokument*, *tidigare forskning* samt *teoretiskt perspektiv* som använts till denna studie i enlighet med det valda ämnet. Under avsnittet förklaras och definieras centrala begrepp som valts till denna studie. Begreppen är tolknings- och definierbara och vi kommer utgå ifrån den tolkning vi själva gjort av begreppen.

2.1 Litteratursökning

De artiklar och avhandlingar vi använt till denna studie har sökts i databaserna: ERIC, DiVA och SWEPUB. I ERIC har engelska sökord använts och i SWEPUB och DiVA har svenska sökord använts. Samtliga sökningar har varit avgränsade i "peer-reviewed" och "refereegranskade". I ERIC har vi varierat sökorden och sökt med endast ett sökord och ibland använt flera. För att få en mer begränsad sökning har fler sökord lagts till i samma sökning, vilket har resulterat i ett snävare och mer inriktat resultat som varit mer relevant. Sökorden är: equality, environment, influence, child, access, material, gender, design. I SWEPUB har flera sökord använts i olika kombinationer för att även här få ett snävare och mer inriktat sökresultat. Sökorden som använts i SWEPUB är: förskola, jämlik, barns inflytande, miljö, material.

2.2 Begreppsdefinitioner

I denna studie används begreppet förskolepersonal till de som arbetar i barngruppen i förskolans verksamhet, såsom förskollärare, barnskötare och övriga pedagoger. Det är samtliga befattningar studien har riktat sig till för deltagande i enkätundersökningen.

Nedan följer beskrivningar på de begrepp som används i studien. Vi vill förtydliga att begreppen ofta är tolknings- och definierbara och att vi därför kommer utgå ifrån den tolkning vi själva gjort av begreppen.

Jämlikhet beskrivs som alla individers lika värde (Nationalencyklopedin 2018). Vi relaterar detta begrepp till läroplanens riktlinjer om alla barns lika rätt till utbildning och att förskolans verksamhet ska anpassas utifrån alla barns förutsättningar och behov (Skolverket, 2016).

Delaktighet beskrivs som aktiv medverkan (Nationalencyklopedin 2018).

Inflytande beskrivs som möjlighet att påverka viss utveckling (Nationalencyklopedin 2018).

Miljö beskrivs som omgivning/omgivande förhållanden, alltså det som finns runt omkring oss (Nationalencyklopedin 2018). Vi använder begreppet miljö i denna studie och syftar på inomhusmiljön i verksamheten. Enligt Nationalencyklopedins (2018) beskrivning kan miljön också påverka hur människor känner sig, exempelvis mår de flesta människor bättre om de befinner sig på en plats med bra luft och mycket ljus än om de befinner sig på en plats som är mörk och har dålig luft.

Material beskrivs att det i de flesta fall är materia i fast form som man kan tillverka saker av (Nationalencyklopedin 2018). Vi menar i enlighet med denna beskrivning att material är fysiska redskap som är avsedda för barnen att använda i verksamheten.

Artefakter är redskap som används av människor för att kompensera svagheter och

underlätta mentala funktioner. De skapas av människor vid behov och är en förutsättning för utveckling och lärande (Säljö, 2000).

2.3 Styrdokument

I läroplanen (Skolverket, 2016) framgår att förskolans verksamhet ska anpassas till alla barn som går på förskolan i syfte att främja deras utveckling och lärande. Barn som både varaktigt eller tillfälligt behöver mer stöd ska särskilt uppmärksammas och få hjälp utformat i hänsyn till deras olika förutsättningar och behov. Arbetslagets uppgift är att tillsammans erbjuda en miljö för lek, lärande och utveckling där barnens intresse och vad de själva uttrycker ligger till grund för hur verksamhetens miljö utformas. Arbetslaget ska även ge lika stort inflytande till både pojkar och flickor (och annan könstillhörighet) samt att de får lika mycket utrymme i verksamheten. Barns ålder, kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning ska inte på något sätt påverka deras möjligheter att utveckla sina intressen och förmågor.

Förskolechefen har det övergripande ansvaret för verksamhetens kvalitet och har ett ansvar att lärandemiljön är utformad på så sätt att barn har tillgång till en god miljö och material(tillgång) för sin utveckling och lärande (Skolverket, 2016).

Skolverket (2017) betonar att förskolors resursfördelning inte ska fördelas lika mellan alla förskolor och menar att på varje enskild förskola vistas olika barn som har olika behov och därav behöver olika resurser utifrån barns förutsättningar och behov. Vi tolkar detta som att förskolor behöver olika resurser för att tillgodose alla barn, exempelvis kan en förskola behöva en ramp, medan en annan behöver utökat material. Vi tänker att förskolors resursfördelning ser ut så för att bidra till en jämlik förskola för alla barn.

Skolverket (2017) skriver att utformningen av förskolemiljön är betydande för barns utveckling och menar vidare att det är genom miljö och material som barn får möjlighet att utöva varierande aktiviteter som främjar dess utveckling och lärande inom olika områden. Skolverket (2017) nämner att förskolans fysiska miljö är en grundpelare för att planera och utöva aktiviteter, exempelvis kan en stor barngrupp anses som ett problem om miljön inte är utformad och anpassad till barngruppens antal.

2.4 Tidigare forskning

Under detta avsnitt presenteras tidigare forskning som är relevant till det ämne vi har valt att undersöka. Vi har tagit avstamp i litteratur, artiklar och avhandlingar. Den tidigare forskningen har delats in i tre underrubriker: *miljöns betydelse för utveckling och lärande*, *arbetsätt och metoder för utformning av förskolans inomhusmiljö* samt *en jämlik inomhusmiljö utformad för alla barn i förskolan*.

2.4.1 Miljöns betydelse för barns utveckling och lärande

Strandberg (2006) skriver att rum förmedlar olika känslor, kunskaper, erfarenheter och förväntningar. Rum påverkar i stor omfattning barns lärande, beroende på hur ett rum är utformat kan det antingen försvåra eller underlätta för lärande. Strandberg (2006) menar att i utformning och möblering av inomhusmiljön känner människor att de samarbetar med varandra och kan se effekter i det de gör, både oväntade, väntade, önskade och önska i utvecklandet av lärmiljöer.

Strandberg (2006) skriver att psykologiska processer såsom tankar, tal, vilja, emotioner, lärande, problemlösande och läsande bör förstås som aktiviteter. Han menar att de psykologiska processerna tar sig i uttryck i människors praktiska liv och att det därmed är vad barn *gör* i förskolan som blir avgörande för deras lärande och utveckling, inte det som pågår i huvudet. Vidare menar han att aktiviteter som sker mellan barn och vuxna aldrig bör underskattas då de skapar metoder för lärande. Det finns många olika metoder och strategier för att underlätta barns utveckling. Ett sätt är att lyfta ner material på barnens nivå och placera det i ögonhöjd.

Engdahl och Ärlemalm Hagsér (2015) beskriver en god förskolemiljö och nämner att förskolans miljö ska utformas för att främja barns utveckling och lärande både på individ- och gruppnivå, det vill säga att förskolans inomhusmiljö ska anpassas efter alla barns förutsättningar och behov. Engdahl och Ärlemalm Hagsér (2015) menar att materialet i verksamheten ska vara varierande och mångsidigt för att alla barn ska kunna använda det.

Palla (2011) nämner att alla barn ska få möjlighet till personlig utveckling och ett betydelsefullt lärande utifrån barnets erfarenheter, förutsättningar och behov i förskolan. Palla (2011) beskriver vidare att det är varje enskild förskolas ansvar att utforma verksamheten och arbetssätt som utmanar och stöttar alla barns utveckling.

Isbell (2012) nämner att om förskolans fysiska miljö består av många olika rum och material där varierade aktiviteter kan äga rum så skapas utrymme för fler barn med olika erfarenheter och förmågor att vistas samt leka och utvecklas.

Nordin-Hultman (2004) skriver att förskolans miljö och materialtillgång är betydelsefull för barns utveckling och betonar att barn agerar olika i olika miljöer. Nordin-Hultman (2004) menar att förskolans material och miljö är betydande faktorer för hur barn handlar och beter sig i olika rum. Exempelvis kan ett barn som vanligtvis vågar ta för sig i ett rum som är utformat med mindre utrymmen bli tillbakadragen i ett rum med öppna ytor. Nordin-Hultman (2004) nämner att ett vanligt förekommande dilemma på förskolor är att förskolepersonal ser barn som anses "svåra" som problemet och inte miljön. Nordin-Hultman (2004) menar att barn som exempelvis inte kan sitta stilla eller som kastar runt material ofta ses som ett problem, samt att barnet bör anpassa sig till miljön och inte tvärtom. Detta är enligt Nordin-Hultman (2004) fel som menar att barn inte är på ett speciellt sätt utan blir på ett speciellt sätt i olika miljöer och att det därav är av vikt att förskolepersonal vågar förändra samt anpassa miljön utifrån barns förutsättningar och behov.

Palla (2011) betonar att förskolans rum och material kan begränsa barns beteende och lek genom att rummets utformning ofta har oskrivna regler om hur barn ska bete sig eller vad barn får leka i rummet. Palla (2011) skriver att förskolans vilorum signalerar att barnen ska göra lugna aktiviteter, i målarrummet förväntas barnen skapa och lekhallen signalerar att det är okej för barnen att leka aktiva lekar såsom springlekar. Författaren skriver att vad förskolans rum och material signalerar samt hur barnen ska bete sig i rummen också är beroende av tid. Palla (2011) menar att det kan vara okej för barnen att utföra aktiviteter i olika rum under olika tider under dagen. Barnen kan få tillgång till allt material i målarrummet precis efter frukosten, men få en mer snäv materialtillgång i målarrummet precis innan lunch, då förskolepersonal anser att det inte finns tid att plocka fram material såsom färg och lim med mera (Palla, 2011).

2.4.2 Arbetssätt och metoder för utformning av förskolans inomhusmiljö

Engdahl och Ärlemalm Hagsér (2015) betonar att förskolans miljö är betydelsefull för barns utveckling och lärande, men att arbetet med att utforma förskolans miljö ofta är förgivettaget samt inte prioriteras av förskolepersonal. Engdahl och Ärlemalm Hagsér (2015) menar att utformningen av förskolans miljö bör kontinuerligt problematiseras eftersom förskolan är en arena för barn och en plats där många barn med olika förmågor och behov möts. Engdahl och Ärlemalm Hagsér (2015) skriver vidare att om förskolepersonal kontinuerligt använder sig av observationer och reflektionsfrågor som ifrågasätter barns lek i rummet, miljöns utveckling för att främja alla barns lärande samt materialets placering i rummet. så skapas underlag för att vidareutveckla förskolans miljö utifrån alla barns förutsättningar och behov.

Strandberg (2006) menar att det kan vara bra att ha en checklista för lärande rum när man arbetar med att förändra rum. Utifrån ett Vygotskijperspektiv beskriver han fem punkter att ta hänsyn till. Dessa är *interaktioner*, *aktiviteter*, *artefakter*, *utvecklingshopp* och *kreativitet*. I de olika punkterna tar han upp ett antal frågor som gör det enkelt att rikta ett fokus i det man vill ta fasta på. Exempelvis: under punkten *interaktioner* är det bra att se över vilka samspel som är möjliga i rummet. Strandberg (2006) skriver att när det kommer till *aktiviteter* bör man se över vad som är möjligt att göra i rummet. I relation till *artefakter* (verktyg) behöver man fråga sig vilka verktyg barnen har tillgång till i rummet. Under punkten *utvecklingshopp* är det relevant att reflektera över om det finns en förväntan om en framtida utveckling i rummet och gällande *kreativitet* bör man fastställa om rummet är "färdigt" eller om det finns utrymme för barnens idéer och innovationer.

Isbell (2012) nämner att det är förskolepersonals ansvar att bygga upp och utforma en miljö som bidrar till att tillgodose alla barns behov. Författaren beskriver vidare att detta kan göras genom att våga förändra miljön med jämna mellanrum för att utforma miljön efter den barngrupp som vistas på förskolan för tillfället. Isbell (2012) skriver även att förskolepersonal bör observera barns lek i förskolans olika utrymmen samt vad barn uttrycker för att utforma en miljö utifrån barns intressen som bidrar till att skapa en inbjudande förskolemiljö.

Läraryrskommittén (2004) skriver att rum som har en specifik benämning i förskolan såsom målar- och bygggrummet kan hämma barns vilja att leka i dessa rum, då barn kan känna att det förväntas något av dem. Exempelvis att material som endast förekommer i bygggrummet inte får användas till någon annan aktivitet än bygga. Detta kan förebyggas genom att förskolepersonal utformar och inreder verksamheten utifrån ett tänk att barnen ska få göra det de vill så länge de vill. Vidare menar Läraryrskommittén (2004) att förskolans inomhusmiljö bör vara utformad så att barns lek kan fortlöpa och inte avbrytas på grund av att material endast får användas i specifika rum, att material är utom räckhåll för barn eller att förskolan är för trångt möblerad.

Även Nordin-Hultman (2004) skriver att rum med specifika syften och material ofta leder till att olika sorts material separeras som i sin tur begränsar och hindrar barns lek att fortgå, då barn inte ges möjlighet att använda sig av olika typer av material. Enligt Granberg (1998) bör barn ges utrymme och möjlighet att prova och arbeta med olika material för att stimulera och utveckla sina sinnen. Granberg (1998) menar att barn skapar sig erfarenheter om materialets egenskaper såsom form, vikt och färg genom att barn får bygga och skapa med olika typer av material som exempelvis kartong, klossar, tyger och papper.

Läraryrskommittén (2004) skriver att barn i förskolan ska utmanas i sitt lärande och få sina behov tillgodosedda. Barns utveckling och lärande främjas genom att förskolans miljö är utformad så att barn ges möjlighet till inflytande, det vill säga en miljö som utgår från barns förutsättningar och behov där barn får göra det de tycker är roligt och inte bli avbrutna i leken. Exempelvis kan förskolan genom att ha material i barnhöjd och bygga upp verkstäder i inomhusmiljö främja alla barns initiativ- och ansvarstagande att kunna göra det barnen är intresserade av.

2.4.3 En jämlik inomhusmiljö utformad för alla barn i förskolan

Förskolan är en arena för barn vilket, enligt Engdahl och Ärlemalm Hagsér (2015), innebär att förskolan är en mötesplats för många olika barn med olika förmågor, förutsättningar och behov. Engdahl och Ärlemalm Hagsér (2015) betonar att förskolan är en mötesplats där barn möter världen så väl som världen möter barn och att förskolan därför är en arena för jämlikhet, där alla barns förutsättningar och behov bör bli tillgodosedda.

Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) beskriver att förskolan är en plats där barn har rätt att få vara olika och att det därmed är betydelsefullt att förskolepersonal påvisar både likheter och olikheter i verksamheten. Pramling Samuelsson och Sheridan (2006, s.95) betonar att "det är våra likheter som binder oss samman och våra olikheter som gör oss synliga som individer". Författarna skriver vidare att förskolans miljö och material ska vara utformat så att alla barn kan känna sig välkomna och respekterade. Förskolan kan påvisa likheter och olikheter genom materialet, bland annat genom att erbjuda barnen könsneutralt och tolkningsbart material som kan användas i många olika aktiviteter av alla barn, oavsett kön. Enligt Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) ska även mångkulturalitet återspeglas i

förskolans miljö, exempelvis genom böcker, tyger, kläder, bilder och dockor/figurer med olika utseenden som påvisar olika kulturer, länder och språk.

Nordin-Hultman (2004) skriver att det finns material i förskolan som ”könsstämplat”, det vill säga material som är typiskt för flickor att leka med och material som är typiskt för pojkar att leka med. Utifrån ett stereotypiskt synsätt är pysselmaterial och dockor typiskt för flickor och bilar och byggmaterial typiskt för pojkar (Nordin-Hultman, 2004). Lika rättigheter i förskolan – ett stöd i förskolans likabehandlingsarbete beskriver att om de material som är typiskt för flickor och typiskt för pojkar sprids ut i förskolans olika rum, exempelvis om både dockor, bilar och klossar finns i samma rum, så ges barn möjlighet att använda materialet till olika lekar. Detta kan leda till att en bil används som en telefon i barns lek och på så vis blir materialet mer tolkningsbart och könsneutralt (Diskrimineringsombudsmannen, 2015). Även Hultén (2012) beskriver att könsblandade leksaker bidrar till att flickor och pojkar leker mer tillsammans då könsblandade leksaker ger barn utrymme att välja fritt bland förskolans material.

Enligt Nelson och Berg (2006) är leksaker viktiga verktyg för att utveckla barns identitetsskapande. Barn kan känna sig representerade av leksaker exempelvis om en docka eller actionfigur har likadant hår-, ögon- eller hudfärg som barnet. Nelson och Berg (2006) menar att förskolepersonal kontinuerligt bör reflektera över och observera genus i förskolan både utifrån barns lek och material som på olika sätt representerar pojke eller flicka för att motverka traditionella könsroller.

Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) betonar att barn ska få möjlighet till inflytande och delaktighet i att utforma förskolans miljö och menar att barn kan få möjlighet till inflytande och delaktighet på olika sätt. Vidare beskriver Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) att barn blir delaktiga i miljöns utformning om miljön är utformad utifrån dess intressen samt behov och förutsättningar. Barn kan också vara delaktiga genom att de rent praktiskt får vara med och möblera samt beskriva hur de upplever förskolans olika rum och material.

Lika rättigheter i förskolan – ett stöd i förskolans likabehandlingsarbete skriver att förskolepersonal bör använda sig av olika metoder samt vara lyhörda för vad barn uttrycker för att utforma miljö utifrån alla barns förutsättningar och behov. Bland annat beskriver Diskrimineringsombudsmannen (2015) metoder såsom trygghetsvandring, barnintervjuer och lekobservationer. Trygghetsvandring med tillhörande barnintervjuer innebär att barn tillsammans med förskolepersonal får ta en promenad i förskolans alla rum och beskriva exempelvis vad dem känner i de olika rummen, vad de brukar leka för lekar i rummen och med vilket material samt vad barnen skulle vilja förändra. Lekobservationer innebär att förskolepersonal observerar vad och hur barnen leker i förskolans inomhusmiljö samt hur de leker och rör sig utifrån möblering, material och utrymme (Diskrimineringsombudsmannen, 2015). Trygghetsvandring eller gåtur är en metod som även Änggård (2015) nämner som fördelaktig och beskriver att barn får ett inflytande genom denna metod, då barnen själva kan välja vilka förskolemiljöer de vill visa för den vuxne. Änggård (2015) menar vidare att dessa turer kan ge barn möjlighet att visa och uttrycka tankar samt känslor kring ”hemliga” platser som inte förskolepersonal vet existerar. Barn

kan uppfatta utrymmen på ett sätt och vuxna på ett annat, vilket kan innebära att barn har hemliga platser där de kan gå undan.

Löfdahl & Hägglund (2006) skriver att förskolans fysiska miljö är utformad så att yngre barn inte har samma tillträde till rum och material som äldre barn. Exempelvis ges yngre barn inte lika mycket utrymme att kunna vara delaktiga i att utforma förskolans miljö och variera mellan olika aktiviteter under dagen som äldre barn, då äldre barn ofta har lättare att uttrycka sig och få sina förslag accepterade av vuxna. Löfdahl & Hägglund (2006) menar att det beror även på att material i förskolan ofta är placerat utom räckhåll för de yngre barnen, samt att förskolepersonal som arbetar med yngre barn många gånger väljer att utföra planering av aktiviteter och utvecklingsarbeten på enskilt håll.

Enligt Strandberg (2006) handlar utformningen av rum om att det ska främja aktiviteter för barns utveckling och lärande och i andra hand handlar det om inredning och design för "ögats fröjd". Viktigt att komma ihåg enligt Strandberg (2006) är dock att det inte finns en modell för hur en god lärandemiljö ska se ut, utan att det ser ut på olika sätt och därmed finns fler metoder. Istället för att vuxna gör i ordning och utformar miljöer för barn är det bättre att vuxna och barn tillsammans utvecklar rummets sociokulturella kontext, menar Strandberg (2006). Strandberg (2006) beskriver vidare att förändringar i miljön som görs utan barnen kan leda till främlingskap. Barns delaktighet i att utforma miljön bör vara en självklarhet. När de får möjlighet till både delaktighet och inflytande i att påverka hur deras dagar ska se ut kan de även komma med idéer om hur de själva uppfattar att deras egen utveckling främjas.

Børve och Børve (2017) skriver att det pedagogiska utrymmet i förskolan utgörs av utformningen av miljön och huruvida den är anpassad för alla barn eller inte. Författarna menar att i en förskolemiljö är det betydelsefullt om miljön kan utformas på ett jämlikt sätt, exempelvis genom att motverka könsskillnader. Børve och Børve (2017) menar vidare att utformningen av rum kan relateras till både kunskap, kultur och identitet. Dessa fungerar som regler och normer för sociala handlingar som tar plats i rummen. I detta konstrueras specifika sociala mönster och påverkar de sociala handlingar vi gör och när människor växer upp i en kultur innebär det att de utvecklar kunskap och mönster för hur de agerar i olika rum och i olika sociala sammanhang (Børve & Børve 2017). Författarna beskriver att den fysiska miljön kan delas upp i tre olika delar: ett rums fysiska planering, dess fysiska förhållanden samt dess fysiska förhållanden, inklusive utrustning, design, dekoration och möbler. Den fysiska miljön och förskolan rum delas upp i olika sociala zoner, som ger signaler och riktlinjer inom vad som anses vara normen för det som förväntas ske där, samt vad som kan anses vara olämpligt att göra (Børve & Børve, 2017). Beroende på rummet kan signalerna vara starka eller svaga kulturella koder, varpå starkt kodade rum har en stark normativ innebörd av vad som förväntas hända i rummet, medan svagt kodade rum ger få indikationer på sådana handlingar (Børve & Børve, 2017).

2.5 Teoretiskt perspektiv

Under detta avsnitt redogörs det teoretiska perspektiv som har valts till denna studie och en beskrivning av hur den blir relevant för studiens syfte.

2.5.1 Sociokulturellt perspektiv

Det sociokulturella perspektivet handlar om hur människor, både i grupp och som individer formas ur den kulturella kontext som de är omgivna av samt hur de använder sig av aktiviteter och artefakter som erbjuds. Fokus ligger på samspelet mellan kollektivet och individen (Säljö, 2000).

Inom det sociokulturella perspektivet utifrån Vygotskijs teorier förklarar Strandberg (2006) hur man kan förstå psykologiska processer. I detta perspektiv är det samspelet mellan människor som blir tydligt. Strandberg (2006) menar att genom aktiviteter i samspel med andra inhämtar och skapar människor sitt material till sina inre psykologiska processer. Vidare menar Strandberg (2006) att de psykologiska processerna tar sig i uttryck i människors praktiska liv och att det som är avgörande för barns utveckling och lärande är vad barn *gör* i förskolan, inte det som pågår i huvudet. Enligt Vygotskijs teorier är aktiviteter grundläggande för barns utveckling och lärande ur den sociokulturella-historiska praxisen (Strandberg, 2006).

Strandberg (2006) menar att aktivitet är det centrala begreppet och grundar sig i det sociala, medierade, situerade och kreativa. Det *sociala* kännetecknet innebär att du lär dig tillsammans med andra genom olika interaktioner. Det *medierade* handlar om de artefakter som finns mellan världen och människor i form av verktyg och tecken och hjälper oss med våra problemlösningar. Det *situerade* relateras genom att våra aktiviteter alltid är situerade och knyts an till bland annat rum och andra liknande kontexter. Var du befinner dig någonstans i relation till dina aktiviteter är därmed en grundläggande pedagogisk fråga enligt Strandberg (2006), exempelvis är det lättare att lära sig att köra bil när man sitter i en bil och övningskör än när man inte gör det. Det *kreativa* överskrider de givna gränserna och omskapar de situationer, relationer och hjälpmedel vi använder oss av och vi lär oss mer när vi använder vår kreativitet. Lärande och utveckling är inte begränsat till specifika stadier eller processer - inte biologiskt, samhälleligt eller psykologiskt. Detta överskrider vi med hjälp av utvecklingszoner där vi övar och försöker oss på saker som vi inte kan än genom interaktioner med andra människor (Strandberg, 2006).

Utifrån det Strandberg och Säljö beskriver ovan om det sociokulturella perspektivet vill vi genom denna studie skapa förståelse för om och hur förskolepersonal beskriver att de utformar miljön utifrån barns förutsättningar och behov, samt hur barns materialtillgång kan se ut. Både Säljö (2000) och Strandberg (2006) menar att perspektivet fokuserar på samspelet mellan människor och lyfter att vi formas av den kulturella kontext vi befinner oss i. Därför blir aktiviteter och artefakter två viktiga faktorer i barns lärande.

3 Metod

Under detta avsnitt presenteras *metodval*, *urval*, *tillvägagångssätt* samt de etiska ställningstaganden som gjorts i hänsyn till *forskningsetik* under datainsamlingen och sammanställningen av empirin.

3.1 Metodval

Studiens empiri består av en enkätundersökning med 16 stycken frågor, varav 15 av frågorna är slutna och en av frågorna är öppen, där respondenterna (det vill säga förskolepersonal) har möjlighet att beskriva sitt svar mer utförligt. Frågorna har utformats på så sätt att det ska finnas minst ett svarsalternativ att välja. Svarsalternativen är inte begränsade till ja eller nej, utan det finns möjlighet för respondenterna att exempelvis svara "annat". Första delen av enkätundersökningen innefattar frågor utifrån målgrupper såsom kön, ålder, befattning, hur länge respondenterna arbetat i förskolan, vilken åldersgrupp respondenterna arbetar med samt barngruppens storlek.

Studien baseras på en kvantitativ metod med kvalitativa inslag i enlighet med Bryman (2011). En digital webbenkät har använts för att nå ut till så många som möjligt som arbetar inom barngruppen i förskolans verksamhet, oberoende av deras geografiska område i landet. Med denna metod minskar risken för tolkningsbara svar från respondenterna, till skillnad från om vi hade valt att använda intervjuer som metod, eftersom att det blir respondenten själv som tolkar frågorna och fyller i sina svar. Bryman (2011) menar även att en webbenkät oftast genererar ärligare svar, då människor har en tendens att vilja ge en positiv bild av sig själva när de blir intervjuade. Denna skevhet kallas för en social önskvärdhet och resulterar i att svaren inte blir helt sanningsenliga under intervjuer.

Bearbetningen av resultatet underlättas enligt Bryman (2011) när slutna frågor används, då bearbetningen inte behöver göras manuellt utan kan automatiskt överföras och datoriseras i ett statistiskt program.

3.2 Urval

I studien har enkätundersökning via internet använts för att besvara forskningsfrågor och framställa undersökningen. Enkäten riktar sig till förskolepersonal och innefattar 16 stycken kryssfrågor som behandlar ämnet jämlikhet i utformning av inomhusmiljön samt barns materialtillgång. Detta metodval har använts för att kunna nå ut till så många som möjligt som arbetar i barngruppen i förskolans verksamhet för att kunna se samband utifrån vad olika målgrupper har svarat.

Via mejl har vi tagit kontakt med förskolechefer från sex olika förskolor runt om i Västerås. I mejlet har ett missivbrev bifogats med en förfrågan om förskolepersonals deltagande i enkätundersökningen. Enkäten har också lagts ut som en länk på Facebookgruppen Förskolan.se och FörskolläraryrketVT15, samt att vi har

tagit kontakt med privatpersoner som vi själva känner och vet arbetar i förskolans verksamhet.

Sammanlagt har 69 respondenter svarat på enkätundersökningen och 40 svar har slumpmässigt plockats ut för att besvara studiens forskningsfrågor. Valet att endast använda 40 svar har gjorts då vi tänkt att 69 svar blivit för stort omfång för att bearbeta insamlat data. De målgrupper som anses relevanta för studiens ämne är vilken åldersgrupp respondenterna arbetar med samt barngruppens storlek och därför kommer fokuset att ligga på likheter och skillnader enbart utifrån dessa målgrupper.

3.3 Tillvägagångssätt

I denna studie har en enkätundersökning (se bilaga 2) använts för att kunna besvara forskningsfrågorna och framställa undersökningen. Enkäten riktar sig till förskolepersonal och innefattar 16 stycken kryssfrågor som behandlar ämnet jämlikhet utifrån alla barns förutsättningar och behov i utformning av inomhusmiljön samt materialtillgång. En enkätundersökning användes för att kunna nå ut till så många som möjligt.

Undersökningen riktar sig till olika målgrupper i samband med frågor såsom ja eller nej samt ofta, sällan eller aldrig i syfte att få ut samband. Missivbrevet har skickats ut till sex olika förskolor i Västerås där det har informerats om undersökningens syfte, enkätundersökningens omfattning samt en förfrågan om förskolepersonal vill delta. Därefter har en länk skickats ut med enkätundersökningen till de som vill delta. Enkätundersökningen har även lagts upp i Facebookgrupperna Förskolan.se och FörskolläraprogrammetVT15. Missivbrevet har skickats ut tillsammans med enkätundersökningen för att undvika att få tillbaka gensvar och behöva återkoppla genom att skicka en länk med enkäten till alla som vill delta.

Enkätundersökningen har utformats i Googles egna enkätverktyg "Google formulär" där det skapats en direktlänk till enkäten för de som vill delta. Utifrån Bryman (2011) har hänsyn tagits till att använda ett enkelt och begripligt instrument som är lätt för respondenten att svara på. Enkätundersökningen har endast en öppen fråga, då slutna frågor brukar vara enklare att besvara, detta för att undvika "enkättrötthet", då det är lätt för en respondent att avbryta en enkätundersökning till skillnad från en intervju. Det resulterade i att alla frågor, bortsett från en, var slutna där respondenten endast kunde svara ja eller nej, samt ofta, sällan eller aldrig.

För att öka chansen av deltagande personer höll vi oss till endast 16 kryssfrågor, men valde att ha alla frågor som obligatoriska, för att de som väljer att delta i enkätundersökningen ska svara på samtliga frågor. Därmed fanns exempelvis "annat" som svarsalternativ, som tidigare nämnt.

För att sammanställa svaren från enkätundersökningen har Excel använts, där svaren har ställts upp utifrån målgrupper. Respondenternas svar har sedan omvandlats till procentform för att lättare kunna se likheter och skillnader mellan svaren. En del av

svaren har redogjorts i form av stapel- och cirkeldiagram för att förtydliga vad respondenterna har svarat.

3.4 Forskningsetik

I enkätundersökningen har vi utifrån Bryman (2011) beaktat de etiska regler som omnämns samt förhållit oss till Vetenskapsrådets (2017) etiska ställningstaganden till vår forskning kring jämlikhet i utformningen av inomhusmiljön samt barns materialtillgång i förskolans verksamhet. Enligt de etiska reglerna som Bryman (2011) och Vetenskapsrådet (2017) betonar ska personer som deltar i studien få information om syftet med studien samt vad deras medverkan innefattar. Vi har utgått ifrån de fyra forskningsetiska principerna nedan som författarna nämner:

Informationskravet - personer som deltar har blivit informerade om studiens syfte och sin egen bestämmanderätt i sin medverkan. Deltagandet har varit helt frivilligt och anonymt. Förskolechefer, övrig förskolepersonal samt medlemmar i Facebookgrupperna har fått tagit del av information från missivbrevet (se bilaga).

Konfidentialitetskravet - detta krav har tagits till hänsyn genom att deltagarna inte behövt dela med sig av personliga uppgifter exempelvis kring vilka de är eller var de bor. Genom vår enkätundersökning ser vi inte vem som har svarat och därmed skyddat deltagarnas anonymitet.

Samtyckeskravet - i missivbrevet har vi förklarat att deltagarna när som helst kan avbryta sin medverkan utan några konsekvenser. För att delta i enkätundersökningen ville vi att respondenterna skulle fylla i svar på alla frågor och de som valt att skicka in sina svar har då gett sitt samtycke i enlighet med informationen vi lämnat ut.

Nyttjandekravet - deltagarna i enkätundersökningen har blivit informerade om att det insamlade materialet (deltagarnas svar) endast kommer att användas till forskningens ändamål.

3.5 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet och validitet är två begrepp som Bryman (2011) lyfter och något som har beaktats i denna studie. Det handlar om att ta hänsyn till kriterierna i bearbetningen av empirin i relation till ens egen tolkning och förståelse. I en kvantitativ ansats är begreppen reliabilitet samt validitet högst relevanta, till skillnad från en kvalitativ studie där begreppen tillförlitlighet och äkthet snarare är mer användbara. Låg reliabilitet resulterar alltid i låg validitet, men inte nödvändigtvis vice versa (Bryman, 2011).

I denna studie som är av kvantitativ karaktär har fokuset och syftet varit att undersöka huruvida förskolepersonal anser att de utformar inomhusmiljön och barns materialtillgång utifrån alla barns förutsättningar och behov och valt att ta fram samband ur olika målgruppers svar. Det har gjorts ett urval av resultatet som tagits

fram för att resultatet både ska vara reliabelt och valitt, genom att utgå från de målgrupper som anses mest relevanta för studien, det vill säga utifrån barngruppens storlek samt åldersgrupp på barnen som respondenterna arbetar med.

Bryman (2011) menar att en enkätundersökning ger mer sanningsenliga svar än intervjuer, vilket gör att vi kan anta att reliabiliteten, alltså tillförlitligheten höjs i och med tillvägagångssättet. Vidare menar Bryman (2011), som tidigare nämnt att slutna frågor ökar respondenternas deltagande. Däremot kan detta innebära att validiteten blir lägre i och med att vi inte vet vilka som deltar i studien eftersom att alla, även de som inte arbetar i förskolan - vilket enkäten riktar sig till - kan svara på frågorna. Dock har vi ökat tillförlitligheten genom att lägga ut enkäten på Facebookgrupper som riktar sig till just förskolepersonal.

3.6 Reflexivitet

Bryman (2011) skriver om ett reflexivt förhållningssätt och menar att det handlar om att vara medveten för hur vårt eget förhållningssätt och våra föreställningar kan ha för påverkan i forskningsarbetet. I en studie kan det därför vara en utmaning att förhålla sig objektivt då vi aldrig kan komma ifrån våra egna föreställningar fullt ut. Vi har därmed varit medvetna om att vårt förhållningssätt och det sätt vi tolkar de svar vi fått utifrån enkätundersökningen möjligtvis inte stämmer överens med hur respondenterna har menat. Däremot, som tidigare nämnt menar Bryman (2011) att en enkätundersökning öppnar upp för möjligheten att respondenterna känner sig mer bekväma att svara sanningsenligt, än om vi hade valt att intervjua dem. Utifrån detta kan vi förstå att svaren med stor sannolikhet är riktiga, trots att vi kanske tolkar de annorlunda än det som faktiskt menas. Vi upplever dock att vi får ett bredare perspektiv i och med att vi är två personer som gör denna studie tillsammans och att det bidrar till att vi förhåller oss mer objektivt än om studien skrivits av endast en person. Vi har även utformat svaren i enkätundersökningen på så sätt att respondenterna har haft möjligheten att välja ett svar som passar dem. Även om frågorna har utformats på detta sätt så finns det utrymme för respondenterna att göra en annan tolkning än den vi gör, vilket kan påverka det slutfärdiga resultatet.

4 Resultat

Under detta avsnitt redogörs studiens datainsamling som presenteras i *resultat* och *analys*. Resultatet kommer att delas upp i följande delar där vi redovisar: *all* förskolepersonals svar i enkätundersökningen och även deras svar utifrån målgrupperna baserat på vilken åldersgrupp de arbetar med och barngruppens storlek.

Resultatet utifrån målgrupperna visar svar utifrån förskolepersonal som arbetar i en barngrupp med 10-15 barn, 15-20 barn samt över 20 barn, samt utifrån förskolepersonal som arbetar med barn mellan 0-3 år, 3-6 år och förskolepersonal som arbetar med en annan åldersgrupp. Resultatet nedan presenteras övergripligt

baserat på vad majoriteten av respondenternas svar (över 50%) och de samband som blir tydliga.

4.1 Utifrån vad all förskolepersonal har svarat

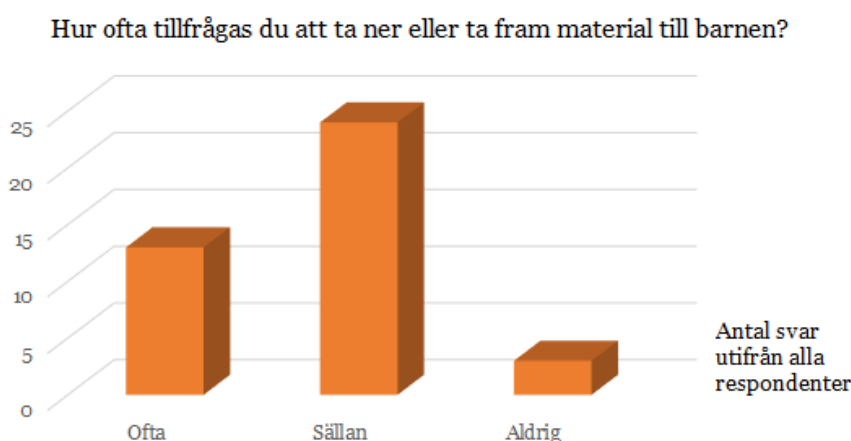
Utifrån enkätundersökningens svar är alla respondenter som deltagit i enkätundersökningen eniga om att inomhusmiljöns utformning har betydelse för barns lärande, då 100 procent, det vill säga alla respondenter, har svarat *ja* på frågan. Hälften av respondenterna menar att barnen är delaktiga i arbetet att utforma förskolans inomhusmiljö. Svaren visar även att hälften av respondenterna anser att deras verksamhet inte är jämlikt utformad utifrån alla barns förutsättningar och behov. En av respondenterna skriver:

Vi har en föränderlig miljö som utformas och förändras efter barngruppens intresse, behov och förutsättningar. Vissa delar av verksamheten kan förändras flera gånger under året och som utgångspunkt har vi våra observationer, dokumentationer, barnens tankar och önskemål. Barnen är delaktiga i förändringen med idéer och de är med och skapar eventuellt material som behövs.

Svaren från enkätundersökningen visar att 38/40 respondenter menar att förskolans inomhusmiljö är utformad så att barnen kan växla mellan olika aktiviteter under dagen. Dock visar svaren att majoriteten av respondenterna anser att förskolans rum har ett specifikt syfte om vilken aktivitet som ska ske i rummet, såsom bygg- och målrum.

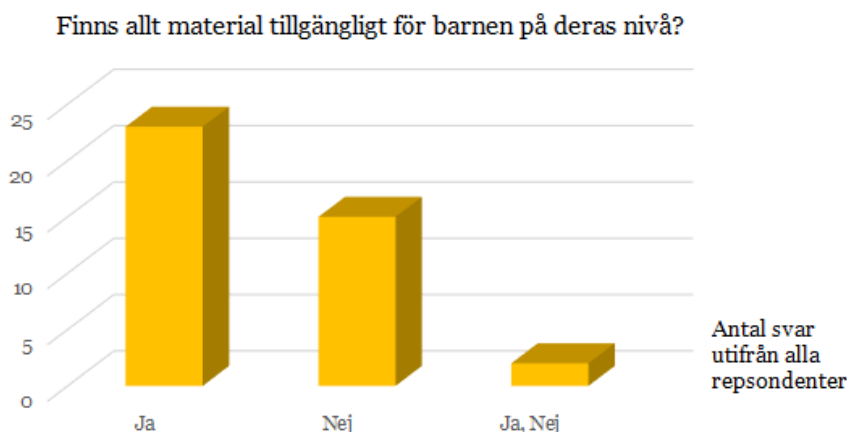
Enkätundersökningen visar att majoriteten av respondenterna svarar att de ofta eller sällan blir tillfrågade av barnen att ta ner material på deras nivå, medan endast 3/40 svarar att de aldrig blir tillfrågade (se diagram 1).

Diagram 1: Respondenternas svar avseende om de blir tillfrågade av barnen att ta ner eller fram material på barnens nivå.

Svaren visar dock att majoriteten av respondenterna menar att allt material i förskolans verksamhet finns tillgängligt för barnen på deras nivå (se diagram 2).

Diagram 2: Respondenternas svar avseende om materialet finns tillgängligt på barnens nivå.

Majoriteten av respondenterna menar att utformningen av förskolans inomhusmiljö är anpassad efter barngruppens förutsättningar och behov. Även 37/40 respondenter har svarat att materialet är anpassat utifrån barngruppens förutsättningar och behov. En av respondenterna skriver:

Materialet är inte indelat efter traditionella mönster. Dockvagnen används som truck. Bilarna som packning i väskor med mera.

Majoriteten av respondenterna upplever att barn utifrån sin ålder får mer tillgång till material samt ges mer möjlighet att påverka utformningen av inomhusmiljön.

De respondenter som anser att deras verksamhet är jämlikt utformad utifrån alla barns förutsättningar och behov beskriver att de utgår från barns behov och intressen för att utforma förskolans inomhusmiljö och materialtillgång. Vidare beskriver respondenterna att deras inomhusmiljö är föränderlig för att tillgodose barngruppens olika behov och intressen, att barnen är delaktiga i arbetet med inomhusmiljöns utformning genom önskemål samt att förskolans material är anpassat och inom räckhåll för barnen.

4.2 Förskolepersonals svar utifrån barngruppens storlek

När vi går in djupare på resultatet och fokuserar på målgruppens svar utifrån barngruppens storlek kan vi se en del skillnader i svaren från de respondenter som arbetar i en barngrupp med 10-15 barn, 15-20 barn samt över 20 barn. De tydligaste skillnaderna är att de respondenter som arbetar i en barngrupp med över 20 barn inte anser att material finns tillgängligt på barnens nivå, att barnen inte är delaktiga i arbetet att utforma inomhusmiljön, att barn inte får mer eller mindre tillgång till

material utifrån ålder eller kön samt att de inte anser att deras verksamhet är jämlikt utformad utifrån alla barns förutsättningar och behov. I övrigt är majoriteten av respondenterna utifrån barngruppens storlek eniga i sina svar.

Alla respondenter har svarat ja på frågan om de anser att miljön har en betydelse för barns lärande, oavsett storlek på den barngrupp de arbetar med. Resultatet visar att det finns rum som har specifika syften på sina förskolor, såsom bygg- och målarrum och att respondenterna anser att inomhusmiljöns utformning är anpassad så att barnen kan växla mellan olika aktiviteter under dagen. Respondenterna anser att materialet och inomhusmiljöns utformning är anpassat utifrån barns förutsättningar och behov, dock anser inte respondenterna som arbetar i en barngrupp med mer än 20 barn att allt material finns tillgängligt på barnens nivå. Respondenterna som arbetar med 10-15 barn och 15-20 barn är eniga om att de sällan blir tillfrågade om att ta ner material till barnen, medan hälften av de som jobbar med över 20 barn har svarat ofta och andra hälften svarat sällan (se diagram 3 och diagram 4).

Diagram 3: Respondenternas som arbetar i en barngrupp upp till 20 barn svarar om de blir tillfrågade av barnen att ta ned material på deras nivå.

Hur ofta tillfrågas du att ta ner eller ta fram material till barnen?

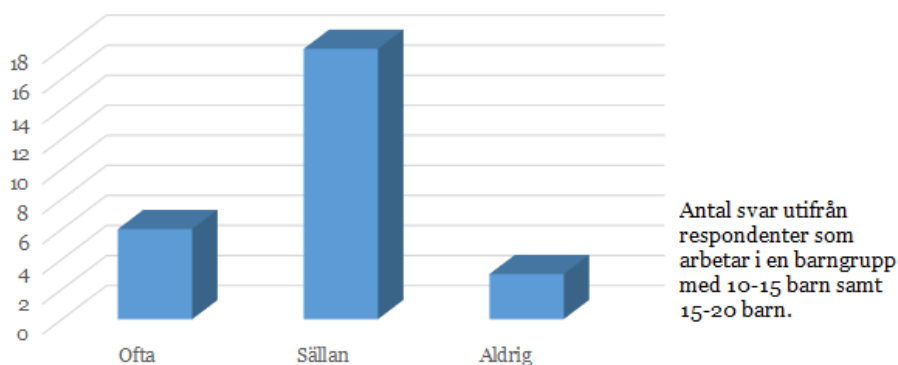
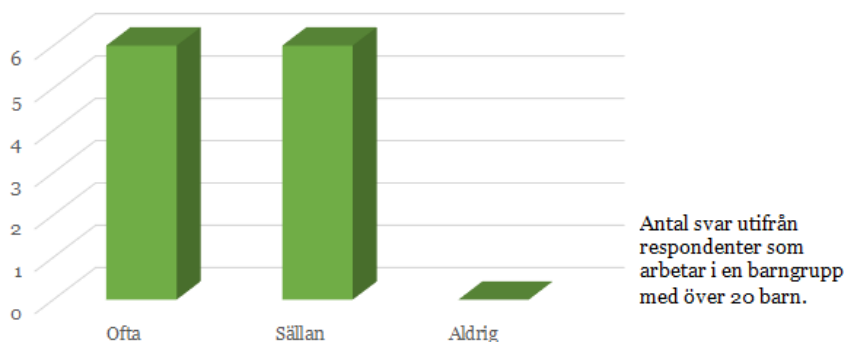

Diagram 4: Respondenternas som arbetar i en barngrupp med över 20 barn svarar avseende om de blir tillfrågade av barnen att ta ned material på deras nivå.

Hur ofta tillfrågas du att ta ner eller ta fram material till barnen?

(Diagram 4)

De två målgrupperna som arbetar i en barngrupp med mindre än 20 barn anser att barnen är delaktiga i arbetet att utforma inomhusmiljön, medan de som arbetar med

över 20 barn svarar nej på denna fråga. På frågan om de anser att barn får mer eller mindre tillgång till material och mer möjlighet att påverka miljöns utformning utifrån ålder eller kön svarar de som arbetar i en barngrupp med färre än 20 barn ja - utifrån ålder, medan majoriteten av de som arbetar i en barngrupp med mer än 20 barn anser att det inte är så samt att deras verksamhet inte är jämlikt utformad utifrån alla barns förutsättningar och behov.

Alla respondenter menar att de förändrar och anpassar inomhusmiljön och materialtillgången utifrån barngruppens behov. En av respondenterna skriver:

Vi utgår alltid från den aktuella barngruppen, provar nya vägar och nya sätt.
Förändrar miljö och rutiner för att alltid fokusera på barnen som är hos oss just nu.

De respondenter som arbetar i en barngrupp mellan 10-15 barn skriver att de har allt material tillgängligt för barnen ska utveckla sin företagsamhet samt att materialet är anpassat utifrån barns intresse och behov. De respondenter som arbetar med en barngrupp mellan 15-20 barn beskriver att barnen är delaktiga i att utforma inomhusmiljön och att respondenterna tittar på tidigare dokumentation för att se barnens tankar och önskemål angående förskolans miljö och material. De menar även att verksamhetens material inte är indelat efter traditionella könsmonster.

4.3 Förskolepersonals svar utifrån åldersgrupp

Oavsett åldersgrupp anser respondenterna att inomhusmiljöns utformning har betydelse för barns lärande, samt att barnen ges möjlighet och utrymme att växla mellan olika aktiviteter under dagen då majoriteten svarat ja på frågan. Dock visar resultatet ett högre antal ja-svar än nej-svar från de respondenter som arbetar med barn mellan 0-3 år i frågan angående om förskolans inomhusmiljö och material är anpassat och utformat utifrån barngruppens förutsättningar och behov. Majoriteten av respondenterna som arbetar med åldersgrupp 0-3 eller med en annan åldersgrupp menar även att förskolans material är placerat inom räckhåll för barn. En av dessa respondenter skriver:

Barnens materialtillgång är anpassad utifrån att de ska bli autonoma.

Däremot har ett lägre antal svarat ja av de respondenter som arbetar med barn mellan 3-6 år samt att ingen av dessa respondenter har svarat aldrig på frågan om de blivit tillfrågade av barn att ta ner eller fram material.

Alla respondenter som arbetar med barn mellan 3-6 år samt majoriteten av de som arbetar med åldersgrupp 0-3 och med en annan åldersgrupp menar att förskolans rum har specifika syften som beskriver vilken aktivitet som ska ske i rummet. Majoriteten av de respondenter som arbetar med åldersgrupp 0-3 år och 3-6 år anser att barn är delaktiga i att utforma inomhusmiljön. Utifrån resultatet kan vi se att barn får mer eller mindre tillgång till material samt ges mer möjlighet att påverka utformningen av inomhusmiljön, då majoriteten av de respondenter som arbetar med barn mellan 0-3 år och med en annan åldersgrupp har

svarat ja. Däremot har de respondenter som arbetar med barn mellan 3-6 år svarat tvärtom då majoriteten har svarat nej (se diagram 5 och diagram 6). Alla respondenter som svarat ja anser att barn utifrån ålder får mer tillgång till material och att påverka utformningen av inomhusmiljön.

Diagram 5: Respondenterna som arbetar med åldersgrupp 0-3 år samt en annan åldersgrupp upplever av tillgång till material samt ges mer möjlighet att påverka inomhusmiljöns utformning.

Upplever du att barn får mer eller mindre tillgång till material samt ges mer möjlighet att påverka utformningen av inomhusmiljön? (ex. utifrån ålder eller kön) (Diagram 5)

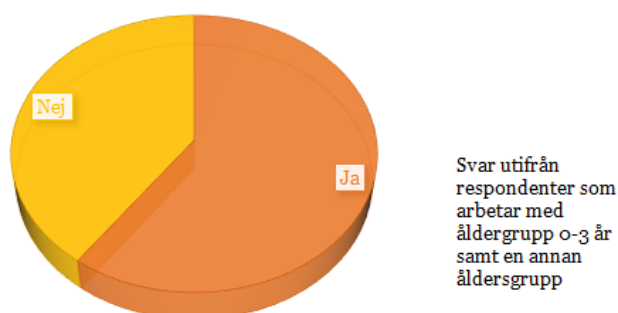
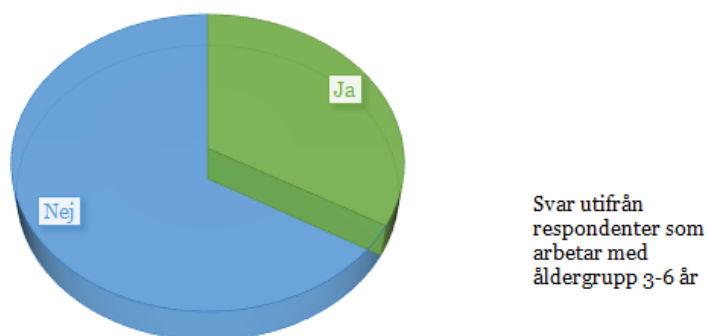

Diagram 6: Respondenterna som arbetar med åldersgrupp 3-6 år upplever av tillgång till material samt ges mer möjlighet att påverka inomhusmiljöns utformning.

Upplever du att barn får mer eller mindre tillgång till material samt ges mer möjlighet att påverka utformningen av inomhusmiljön? (ex. utifrån ålder eller kön)

(Diagram 6)

Resultatet visar att majoriteten av de respondenter som arbetar med åldersgrupp 0-3 år anser att deras verksamhet är jämlikt utformad utifrån alla barns förutsättningar och behov. Däremot har majoriteten av de respondenter som arbetar med barn mellan 3-6 år och en annan åldersgrupp svarat nej menar att deras verksamhet inte är jämlikt utformad.

Alla respondenter oavsett åldersgrupp skriver att de arbetar i en föränderlig miljö där barngruppens förutsättningar och behov ligger i grund för hur förskolans inomhusmiljö och materialtillgång utformas. De respondenter som arbetar med barn mellan 3-6 år beskriver även att de delar in barngruppen i mindre grupper för att

hinna se alla barns behov. En av respondenterna skriver:

Vi anpassar så gått det går utifrån barnens alla behov. Vi delar barnen i mindre grupper varje dag som vi ser ger ett gott resultat, man hinner med och ser alla barns olika behov som då kan tillfredsställas.

Respondenterna som arbetar med barn i en annan åldersgrupp än 0-3 år och 3-6 år menar att de arbetar för att främja barns företagsamhet. Detta genom att ha allt material tillgängligt för barnen samt att de använder sig av könsblandat material som ger barnen utrymme att använda materialet på olika sätt och i olika aktiviteter.

5 Diskussion

Under detta avsnitt presenteras studiens *resultatdiskussion* i förhållande till tidigare forskning, studiens syfte och forskningsfrågor, styrdokument samt våra egna tankar utifrån tidigare erfarenheter. Val av metod presenteras under *metoddiskussion*. Även *slutsats*, *studiens relevans* och *fortsatt forskning* inom ämnet lyfts under detta avsnitt.

5.1 Resultatdiskussion

I resultatet framgår vikten av att inomhusmiljöns utformning är betydande för barns lärande, vilket alla respondenter är eniga om. Utifrån det Strandberg (2006) beskriver om det sociokulturella perspektivet beskrivs miljöns betydelse som central för barns vardag i förskolans verksamhet. Strandberg (2006) menar därmed att aktiviteter och artefakter är grundläggande för barns utveckling och lärande. Enkätundersökningens resultat visar att ungefär hälften av respondenterna ger barn möjlighet att vara delaktiga i att utforma förskolans inomhusmiljö samt att de allra flesta av respondenterna menar att både inomhusmiljö och material ska vara anpassat efter barngruppen. Detta kan vi koppla till Strandberg (2006) som nämner att människor lär tillsammans med andra genom olika interaktioner och att förskolepersonal tillsammans med barn bör utforma förskolans miljö. Strandberg (2006) skriver att när det gäller utformning av förskolans miljö ska barns delaktighet vara en självklarhet.

Resultatet visar att cirka hälften av alla respondenter anser att deras verksamhet inte är jämlikt utformad utifrån alla barns förutsättningar och behov. Enligt läroplanen ska förskolans miljö vara anpassad utifrån alla barns förutsättningar och behov (Skolverket, 2016). Utifrån resultatet är det en motsättning till det läroplanen förespråkar om en jämlik förskola utifrån alla barns förutsättningar och behov.

Denna studie har bidragit med en fördjupad inblick i den betydelse som inomhusmiljöns utformning har för barns lärande sett ur förskolepersonals perspektiv. Utifrån resultatet ovan kan vi se likheter och skillnader i respondenternas svar gällande barns delaktighet i att utforma inomhusmiljö samt barns

materialtillgång.

Det mest framträdande resultatet är att *alla* respondenter anser att inomhusmiljön är betydande för barns utveckling och lärande. De tydligaste skillnaderna utifrån barngruppsstorlek är att de respondenter som arbetar i en barngrupp med över 20 barn inte anser att material finns tillgängligt på barnens nivå, att barnen inte är delaktiga i arbetet att utforma inomhusmiljön samt att verksamheten inte är jämlikt utformad utifrån alla barns förutsättningar och behov. Utifrån åldersgrupp visar resultatet att majoriteten av de respondenter som arbetar med åldersgrupp 0-3 år anser att deras verksamhet är jämlikt utformad utifrån alla barns förutsättningar och behov. Majoriteten av de respondenter som arbetar med åldersgrupp 0-3 år och 3-6 år anser att barn är delaktiga i att utforma inomhusmiljön. Resultatet visar även att majoriteten av respondenterna som arbetar med åldersgrupp 0-3 eller med en annan åldersgrupp menar även att förskolans material är placerat inom räckhåll för barn.

Under avsnittet tidigare forskning lyfter samtliga författare vikten av inomhusmiljöns utformning för barns lärande och utveckling. Olika påverkansfaktorer i förskolans inomhusmiljö bidrar till goda lärmiljöer, bland annat främjas barns företagsamhet av att material finns tillgängligt på barns nivå samt att barn ges utrymme att kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen (Isbell, 2012; Lärarförbundet, 2004). Även Strandberg (2006) styrker detta genom att skriva att det finns olika metoder för att utveckla goda lärmiljöer och ett sätt är att lyfta ner material i barns ögonhöjd för att barn utifrån sitt intresse ska ges möjlighet att välja aktiviteter på eget initiativ.

Resultatet utifrån all förskolepersonal visar att majoriteten av respondenterna anser att allt material finns tillgängligt på barnens nivå, medan majoriteten av respondenterna anser att de ofta blir tillfrågade att ta ner material till barnen. Majoriteten av respondenterna menar även att förskolans inomhusmiljö och material är anpassat utifrån barngruppen. Baserat på resultatet kan vi utläsa att majoriteten av respondenterna anser att inomhusmiljön är anpassad utifrån barns förutsättningar och behov samt att materialet finns tillgängligt på barns nivå. Däremot menar respondenterna att de ofta blir tillfrågade att ta ner material till barn, vilket vi anser blir en motsättning till deras tidigare svar och även en motsättning till det Lärarförbundet (2004) och Strandberg (2006) nämner om att förskolans material ska vara placerat på barns nivå. Vår tanke var att dessa frågor skulle komplettera varandra i respondenternas svar, dock kan vi utifrån de svar vi fått anta att materialet inte finns tillgängligt på barnens nivå. Detta är vår egen tolkning i och med att respondenternas svar blir en motsättning till varandra, däremot kan vi inte med säkerhet fastställa detta.

Utifrån målgrupperna visar resultatet att majoriteten av de respondenter som arbetar med barn mellan 3-6 år menar att förskolans material inte är anpassat utifrån barns förutsättningar och behov samt att materialet är utom räckhåll för barn. Resultatet visar att ingen av de respondenter som arbetar med barn i åldersgrupp 3-6 år har kryssat i svarsalternativ *aldrig* på frågan om de blivit tillfrågade att ta ner eller fram material av barn i jämförelse med de respondenter som arbetar med barn i åldersgrupp 0-3 år och med en annan åldersgrupp. Löfdahl & Hägglund (2006)

nämner att förskolans material ofta är placerat utom räckhåll för yngre barn. Detta är något som vi själva erfarit under tidigare arbete i förskolan då vi sett att yngre barn har en snävare materialtillgång till skillnad från äldre barn, vilket resultatet visar. Exempelvis har vi sett att skapa-material såsom vattenfärg, lim och paljetter bland annat inte alltid finns tillgängligt för barn att se eller nå, vilket gör att barn på eget initiativ måste fråga en vuxen om hjälp för att använda materialet. Palla (2011) skriver att exempelvis tidsbrist kan vara en faktor för att allt material inte finns tillgängligt för barn, då förskolans fasta rutiner såsom måltider, vila och utevistelse kan hämma barns fria lek och initiativtagande. Även Lärarförbundet (2004) styrker detta och menar att inomhusmiljön ska vara utformad så att barns lek kan fortlöpa och inte avbrytas på grund av att materialet är utom räckhåll för barn eller att materialet endast får användas i specifika rum.

En av respondenterna skriver att "Materialet är inte indelat efter traditionella mönster. Dockvagnen används som truck. Bilarna som packning i väskor med mera" och detta kan kopplas till Diskrimineringsombudsmannen (2015) som betonar vikten av att blanda "könsstämplat material" i samma rum för att ge barn utrymme att använda materialet på olika sätt exempelvis att en bil används som en telefon och en docka kan användas som en byggkloss.

Hälften av de som arbetar i en barngrupp med över 20 barn anser att de ofta blir tillfrågade att ta ner material till barn, då de menar att allt material inte finns tillgängligt på barns nivå. Dock anser majoriteten av respondenterna utifrån barngruppens storlek att inomhusmiljön och materialet är anpassat utifrån barns förutsättningar och behov. Engdahl och Ärlemalm Hagsér (2015) menar att inomhusmiljöns utformning har en betydelse för barns utveckling och lärande och att utformningen är något som kontinuerligt bör problematiseras, då barn har olika förmågor och behov.

Utifrån resultatet ställer vi oss frågande till om en stor barngrupp kan vara en påverkansfaktor till en snävare materialtillgång? Vi tänker utifrån resultatet att detta kan bero på inomhusmiljöns utformning och bristande personaltäthet då Skolverket (2017) lyfter att en stor barngrupp kan ses som ett problem om förskolans miljö inte är utformad och anpassad till barngruppens antal. Vi tänker även att en förskola med begränsat utrymme och en stor barngrupp kan leda till en snävare materialtillgång då materialet exempelvis måste staplas på höjden istället för på bredden - det vill säga utom barns räckhåll. Därmed gör vi antagandet att en stor barngrupp kräver mer utrymme samt uppmärksamhet, vilket resulterar i att fler behov ska tillgodoses. Strandberg (2006) betonar att det är en självklarhet att barn ska vara delaktiga i att utforma förskolans inomhusmiljö. Även Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) styrker detta och menar att barn ska ges möjlighet till inflytande och delaktighet i att utforma förskolans miljö och beskriver vidare att barn blir delaktiga om barns intresse genomsyrar inomhusmiljöns utformning. Resultatet visar att hälften av alla respondenter menar att barn är delaktiga i att utforma förskolans inomhusmiljö och ungefär hälften av alla respondenter anser att förskolan inte är jämlikt utformad utifrån alla barns förutsättningar och behov. Utifrån resultatet ifrågasätter vi om barns delaktighet är betydande för att kunna utforma förskolans inomhusmiljö utifrån alla barns förutsättningar och behov?

Engdahl och Ärlemalm Hagsér (2015) betonar att förskolan är en arena för jämlikhet, där alla barns förutsättningar och behov bör bli tillgodosedda. I läroplanen (Skolverket, 2016) framgår det att förskolans verksamhet ska anpassas till alla barn oavsett ålder, kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning i syfte att främja deras utveckling och lärande.

De två målgrupperna som arbetar i en barngrupp med mindre än 20 barn anser att barn är delaktiga i arbetet att utforma inomhusmiljön, medan de som arbetar med över 20 barn svarar nej på denna fråga. De respondenter som arbetar i en barngrupp med över 20 barn menar även att deras verksamhet inte är jämlikt utformad utifrån alla barns förutsättningar och behov. Skolverket (2017) nämner att förskolans fysiska miljö är en grundpelare för att kunna utöva aktiviteter i verksamheten och att en stor barngrupp kan anses som ett problem om förskolans miljö inte är utformad och anpassad till barngruppens antal. Utifrån respondenternas svar och det Skolverket (2017) nämner gör vi antagandet att det finns fler behov för förskolepersonal att tillgodose i en större barngrupp i jämförelse med en barngrupp med färre barn, då alla barn har olika förutsättningar och behov.

Majoriteten av respondenterna oavsett målgrupp upplever att barn utifrån *ålder* får mer eller mindre tillgång till material samt ges mer möjlighet att påverka utformningen av inomhusmiljön. Resultatet utifrån åldersgrupp visar att majoriteten av de respondenter som arbetar med äldre barn, till skillnad från de som arbetar med yngre barn, har svarat nej på frågan. Löfdahl & Hägglund (2006) skriver att förskolans miljö är utformad så att yngre barn inte har samma tillträde till rum och material som äldre barn. Löfdahl & Hägglund (2006) menar vidare att äldre barn får mer utrymme att vara delaktiga i att utforma förskolans miljö, då äldre barn ofta har lättare att uttrycka sig och därmed få sina förslag accepterade av vuxna. Baserat på resultatet kan vi se att barn utifrån *ålder* får mer eller mindre tillgång till material samt ges mer möjlighet att påverka utformningen av inomhusmiljön, däremot kan vi inte fastställa om respondenterna menar äldre eller yngre barn i frågan. Utifrån det Löfdahl och Hägglund (2006) skriver samt från våra tidigare erfarenheter att yngre barn har en snävare materialtillgång än äldre barn, gör vi antagandet att respondenterna menar att äldre barn får mer tillgång till material.

Resultatet visar att majoriteten av respondenterna oavsett målgrupp anser att förskolans rum har ett specifikt syfte om vilken aktivitet som ska ske i rummet, såsom bygg- och målarrum. Lärarförbundet (2004) skriver att rum som har en specifik benämning i förskolan kan hämma barns vilja att leka i dessa rum då barn kan känna att det förväntas något av dem. Dock anser 38/40 respondenter att inomhusmiljön är utformad så att barn kan växla mellan olika aktiviteter under dagen. Vi anser att detta blir en kontrast till det Lärarförbundet (2004) skriver om att barn begränsas i sin lek i rum med specifika syften, detta behöver dock inte nödvändigtvis vara en kontradiktion till respondenternas svar.

En av respondenterna menar att de alltid utgår från den barngruppen som går på förskolan när de förändrar miljön och sina rutiner för att fokusera på den aktuella barngruppen. Isbell (2012) lyfter att ansvaret ligger hos förskolepersonal att bygga

upp och utforma en miljö som tillgodoser alla barns förutsättningar och behov och beskriver att detta kan göras genom att förändra miljön med jämna mellanrum för att den ska speglas efter den barngrupp som går på förskolan för tillfället. Detta är även något som vi anser vara av stor vikt, då en ny barngrupp innebär nya behov att tillgodose.

En annan respondent menar att de anpassar verksamheten så gott det går utifrån alla barns behov genom att dela in barnen i mindre grupper varje dag och anser att det ger ett gott resultat. Hon menar att man då hinner se alla barns olika behov och utifrån det kan tillgodose behoven. Av egen beprövad erfarenhet inom förskolan har vi märkt att det fungerar att dela in barn i mindre grupper och precis som respondenten beskriver underlättar det att kunna uppmärksamma och tillgodose barns behov när man arbetar med några barn åt gången. Dock tänker vi att mindre barngrupper inte nödvändigtvis går att implementera om det råder personalbrist på avdelningen. Däremot kan en lösning vara att skapa mindre rum i rummet med hjälp av exempelvis skärmväggar där barn mer avskilt kan utföra olika aktiviteter, vilket gör att barnen delas in i mindre grupper. Detta kan vi relatera till det Lärarförbundet (2004) skriver om att skapa mindre verkstäder i förskolans rum för att sysselsätta barn utifrån deras intressen.

Nordin-Hultman (2004) nämner att förskolepersonal har en tendens att se barn som exempelvis inte sitter still under en samling som "svåra" istället för att se till sin egen verksamhet samt att miljön snarare ska vara anpassad till barn och inte tvärtom. Vidare menar Nordin-Hultman (2004) att förskolepersonal ska våga förändra och anpassa miljön utifrån barns förutsättningar och behov och en metod som vi anser kan relateras till detta är som sagt att dela in barnen i mindre grupper. Engdahl och Ärlemalm Hagsér (2015) menar att observationer och reflektioner kring barns lek, materialets placering och miljöns utveckling för att främja barns lärande bör ligga till grund för att vidareutveckla miljöns utformning utifrån de barn som går på förskolan.

Vi tänker att observation, gemensam reflektion och även dokumentation i arbetslaget leder till att förskolepersonal lättare kan urskilja vad sin barngrupp är i behov av. En metod som respondenterna lyfter är att förändring av miljöns utformning är betydande för att kunna tillgodose alla barns behov. För att uppnå en jämlik förskola för alla barn krävs att förskolepersonal är kompetenta och engagerade nog att kunna uppmärksamma och tolka det barn själva uttrycker att de behöver, både verbalt och genom kroppsspråket i främjandet av barns utveckling och lärande, vilket även läroplanen (Skolverket, 2016) betonar.

5.2 Studiens slutsats

De likheter och skillnader som resultatet visat har gjort att vi kunnat urskilja sambanden ovan. Studiens forskningsfrågor: *Hur beskriver förskolepersonal att barns materialtillgång är anpassad utifrån dess förutsättningar och behov i förskolans verksamhet? Hur utformar förskolepersonal inomhusmiljön utifrån alla barns förutsättningar och behov?* Resultatet visar att majoriteten av alla

respondenter menar att allt material i förskolans verksamhet finns tillgängligt för barnen på deras nivå. Respondenterna beskriver exempelvis att barnen är delaktiga i inomhusmiljöns utformning och skapar eventuellt material som behövs, att materialet är anpassat utifrån barnens intressen, behov och förutsättning samt finns tillgängligt på deras nivå. Det framgår även att materialet inte är indelat efter traditionella mönster samt att barns materialtillgång är anpassat för att utveckla barns företagsamhet. Resultatet visar att hälften av alla respondenter menar att deras verksamhet är jämlikt utformad utifrån alla barns förutsättningar och behov. De beskriver bland annat att de har en föränderlig miljö som utformas och förändras efter barngruppens intresse, behov och förutsättningar, att barnen är delaktiga i förändringen med idéer. Vidare beskriver de att de utgår ifrån den aktuella barngruppen genom att prova olika metoder och strategier såsom att förändra miljö och vardagliga rutiner.

Studiens slutsats är att om förskolepersonal ska kunna utforma inomhusmiljön samt barns materialtillgång utifrån alla barns förutsättningar och behov behöver de finna metoder och strategier som passar den aktuella barngruppen. Vi anser att material ska finnas på barns nivå oavsett ålder förutsatt att miljöns utformning är möblerad så att "stationer" där aktiviteter som inrymmer olika material såsom saxar, limpistoler, mindre pärlor, nålar och liknande artefakter alltid är under en vuxens uppsikt.

5.3 Metoddiskussion

Studiens resultat har baserats på en kvantitativ enkätundersökning med kvalitativa inslag som riktar sig till förskolepersonal. Detta för att undersöka om och hur förskolepersonal utformar förskolans inomhusmiljö samt barns materialtillgång utifrån alla barns förutsättningar och behov. Vår tanke har varit att använda oss av dataprogrammet SPSS (Statistical package for the social science) för att sammanställa resultatet, samt för att kunna ta ut olika samband mellan målgrupperna kön, ålder, befattning, vilken åldersgrupp respondenterna arbetar med och barngruppens storlek. Då vi saknar erfarenhet av dataprogrammet SPSS och tiden inte har räckt till för att lära oss programmets olika användningsområden utan handledning, har vi valt att använda oss av Excel. Även valet att endast använda 40 av de 69 svar som enkätundersökningen gav oss grundar sig i vår tanke att använda dataprogrammet SPSS där vi tänkt att 69 svar är för stort omfång att bearbeta. I efterhand kan vi ställa oss frågande till om studiens resultat hade blivit mer omfattande om vi använt oss av alla 69 svar istället för endast 40 svar.

I Excel har svaren från enkätundersökningen sammanställts utifrån de målgrupper som nämns i texten ovan och sedan har resultatet omvandlats till procentform för att få en tydlig sammanställning att ta ut olika samband från. Utifrån sammanställningen har vi sedan ansett att samband mellan målgrupperna kön, ålder och befattning inte har fyllt någon funktion för studiens syfte, det vill säga om och hur förskolepersonal utformar och anpassar förskolans inomhusmiljö samt materialtillgång utifrån alla barns förutsättningar och behov. Däremot har lik- och olikheter i svaren utifrån vilken åldersgrupp respondenterna arbetar med och barngruppens storlek tagits ut, då vi funnit det relevant för studien att se om det finns

några samband däremellan.

Genom att vi har gjort en enkätundersökning som vi har skickat ut till förskolor i Västerås samt lagt ut på Facebookgrupperna Förskolan.nu och FörskolläraryrkesprogrammetVT15 så har vi kunnat nå ut till många. Dock har vi ställt oss frågande till studiens metodval att göra en kvantitativ enkätundersökning istället för en kvalitativ enkätundersökning med fler öppna frågor. En kvalitativ enkätundersökning anser vi kan ha varit fördelaktig eftersom vi både har undersökt *om* och *hur* förskolepersonal utformar förskolans inomhusmiljö samt barns materialtillgång utifrån alla barns förutsättningar och behov.

5.4 Studiens relevans

Denna studie om inomhusmiljöns utformning samt barns materialtillgång utifrån förskolepersonals svar ger perspektiv på om och hur barns förutsättningar och behov tillgodoses i förskolans verksamhet. Utifrån två målgrupper har vi kunnat se likheter och skillnader mellan svaren som gjort att vi kunnat dra en del slutsatser kring hur storleken på en barngrupp och utifrån åldersgrupper kan påverka olika metoder och arbetssätt i utformningen av verksamheten. Forskningen är avsedd att bidra till en förståelse kring hur respondenterna utifrån sina svar beskriver att barn påverkas av utformningen av inomhusmiljön och materialtillgången. Studien belyser vikten av att utgå ifrån alla barns förutsättningar och behov vid planering och genomförande av varierande aktiviteter i förskolan samt om och hur förskolepersonal beskriver att de förhåller sig till dessa kriterier, som enligt läroplanen (Skolverket, 2016) ska uppnås.

Något vi själva reflekterat mycket över är barns materialtillgång i förskolans verksamhet och vilka påverkansfaktorer som kan bidra till att material är utom räckhåll för barn. Anledningen till valt undersökningsområde är att vi vet att miljöns utformning har en betydelse för barns lärande och syftet med studien har varit att få verksam förskolepersonals perspektiv på vad de anser om detta. Vår vision är att i vår kommande yrkesroll ha med oss ett bredare perspektiv kring strategier och arbetssätt för miljöns utformning och barns materialtillgång, därför anser vi att de didaktiska frågorna *vad*, *varför* och *hur* kan bidra till detta.

5.5 Vidare forskning

Till en början var tanken att undersöka jämlikhet kopplat till inomhusmiljöns utformning och barns materialtillgång, men vi märkte tidigt att det var ett svårt område att forska inom, då vi inte fann någon litteratur kopplat till ämnet. I och med detta fick vi tänka om och insåg att barns förutsättningar och behov blev mer relevant att undersöka, där vi ser ett samband till begreppet jämlikhet. Denna undersökning har gett oss en förståelse för att det behövs mer forskning inom ämnet eftersom en stor del av respondenterna menar att deras verksamhet inte är jämlikt utformad utifrån alla barns förutsättningar och behov. Denna studie kan därmed ligga till grund för vidare forskning inom ämnet. Vi anser att en kvalitativ undersökning skulle kunna vara fördelaktig för att få ut mer beskrivande svar som kan leda till en djupare inblick i hur förskolepersonal kan arbeta för att utforma inomhusmiljön utifrån alla

barns förutsättningar och behov. Vilka påverkansfaktorer kan ligga till grund för att materialet inte finns tillgängligt på barns nivå? Vad innefattar en jämlik förskola för alla barn i relation till miljö och material? är frågor som kan vara relevanta för den vidare forskningen.

Referenslista

- Berg, L. & N, A. (2006). Identitet och genus i lek med dockor och figurer i förskolan. *Nordisk Pedagogik*. 26:2, E-ISSN 1504-2995, nr 2, s. 125-138
- Børve, H. E. & Børve. E. (2017). Rooms with gender: physical environment and play culture in kindergarten. *Early Child Development and Care*, 187:5-6, 1069-1081, DOI: 10.1080/03004430.2016.1223072
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.
- Engdahl, I. & Ärlemalm-Hagsér, E. (red.) (2015). *Att bli förskollärare: mångfacetterad komplexitet*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Granberg, A. (1998). *Förskoleboken*. (1. uppl.) Stockholm: Bonnier utbildning.
- Hultén, E. (2012). Änglahår och muskelpaket i förskolan. *Nationella sekretariatet för genusforskning*, Göteborgsuniversitet. Hämtad 2018-05-09, från <https://www.genus.se/nyhet/anglahar-och-muskelpaket-i-forskolan/>
- Isbell, R (2012). Inredning av en väl och fungerande lek- och lärmiljö i förskolan. I G. Kragh-Müller, F. Ørsted Andersen, & L. Veje Hvitved, (Red.) (s. 81–99). *Goda lärmiljöer för barn*. (1. uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Läraryrket/Tidningen Förskolan (2004). *Förskolans pedagogiska rum*. Stockholm: Läraryrket:s förl.: Tidningen Förskolan.

Löfdahl, A. & Hägglund, S. (2006). "Och jag har redan fyllt fyra år!" - kunskaper om och användning av ålder bland förskolebarn. *Barn*, 4 2006:45-63, ISSN 0800-1669

NE.se [Elektronisk resurs]. (2018). Malmö: Nationalencyklopedin.

Nordin-Hultman, E. (2004). *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande*. (1. uppl.) Diss. Stockholm: Univ., 2004. Stockholm.

Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (2006). *Lärandets grogrund: perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Palla, L. (2011). *Med blicken på barnet: om olikheter inom förskolan som diskursiv praktik*. Diss. Malmö: Lunds universitet, 2011. Malmö.

Skolverket (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. Stockholm: Skolverket.

Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Sverige. *Allmänna råd om måluppfyllelse i förskolan* [Elektronisk resurs]. (2017). Skolverket.

Sverige. Delegationen för jämställdhet i förskolan. (2004). *Den könade förskolan: om betydelsen av jämställdhet och genus i förskolans pedagogiska arbete: delbetänkande*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

Sverige. Diskrimineringsombudsmannen (2015). *Lika rättigheter i förskolan: [handledning 2015]*. Stockholm: Diskrimineringsombudsmannen (DO).

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed* [Elektronisk resurs]. (Rev. utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Åberg, A. & Lenz Taguchi, H. (2005). *Lyssnandets pedagogik: etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Änggård, E. (2015). Gåturen som forskningsmetod med barn [Elektronisk resurs]. *Educare - Vetenskapliga skrifter*. (1, 93-116). Hämtad 2018-04-16, från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-121233>

Bilaga 1 – Missivbrev

Hej!

Vi är två förskollärostudenterna från Mälardalens högskola i Västerås och vi har precis startat sista kursen där vi skriver vårt självständiga arbete, vilket innefattar att vi ska göra en enkätundersökning. Detta missivbrev riktar sig till förskolepersonals deltagande och vi önskar att du som arbetar i förskolan vill delta genom att svara på denna enkätundersökning, vilket innefattar 16 stycken kryssfrågor. Enkäten beräknas ta max 10 minuter.

Undersökningens syfte är att ta reda på om förskolepersonal arbetar jämlikt med att utforma förskolans inomhusmiljö och barns materialtillgång. Vi har valt att undersöka detta område då vi utifrån tidigare erfarenheter kunnat se en olikhet gällande förskolepersonals arbets- och förhållningssätt att utforma verksamheten.

Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt samt anonymt. Du har rätten att när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser för dig. Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola som i sin slutversion läggs ut på databasen Diva. Informationen och resultatet är endast i syfte för denna forsknings skull och du som väljer att medverka får möjlighet att ta del av resultatet när arbetet är klart om så önskas.

Har ni några frågor eller funderingar så får ni gärna höra av er till oss.

Mälardalens högskola, Västerås 2018-03-28

Student: Martina Lindqvist
076-0560541
martina-lindqvist@hotmail.com

Student: Hayat Abdu
070-7752799
hayatabdu@live.se

Handledare: Mia Heikkilä
021-103117 mia.heikkila@mdh.se

Bilaga 2 - Enkätfrågor

Kön:

- Man
- Kvinna
- Annat

Ålder:

- Under 20 år
- 20-30 år
- 30-40 år
- 40-50 år
- Över 50 år

Befattning:

- Förskollärare
- Barnskötare
- Annat

Hur länge har du arbetat inom förskolan?

- 0-5 år
- 5-10 år
- 10-15 år
- 15-20 år
- Mer än 20 år

Vilken åldersgrupp arbetar du med?

- 0-3 år

- 3-6 år
- Annat

Hur stor är barngruppen?

- Under 10 barn
- 10-15 barn
- 15-20 barn
- Över 20 barn

1. Anser du att inomhusmiljöns utformning har betydelse för barns lärande?

- Ja
- Nej

2. Finns allt material tillgängligt för barnen på deras nivå?

- Ja
- Nej

3. Hur ofta tillfrågas du att ta ner eller ta fram material till barnen?

- Ofta
- Sällan
- Aldrig

4. Är materialet anpassat utifrån barngruppens förutsättningar och behov?

- Ja
- Nej

5. Är utformningen av inomhusmiljön anpassad efter barngruppens förutsättningar och behov?

- Ja
- Nej

6. Är barnen delaktiga i arbetet att utforma inomhusmiljön?

- Ja
- Nej

7. Anser du att rummen på förskolan har ett specifikt syfte om vilken aktivitet som ska ske i rummet? (ex. byggrum, hemvrå, skaparrum)

- Ja
- Nej

8. Är förskolans inomhusmiljö utformad så att barnen får möjlighet att växla mellan olika aktiviteter under dagen?

- Ja
- Nej

9. Upplever du att barn får mer eller mindre tillgång till material samt ges mer möjlighet att påverka utformningen av inomhusmiljön? (ex. utifrån ålder eller kön)

